

Prop. 67 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i forurensningsloven og straffeprosessloven

*Tilråding fra Klima- og miljødepartementet 11. april 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Klima- og miljødepartementet foreslår i denne proposisjonen lovendringer for å skjerpe straffennivået for ulovlig innførsel og utførsel av avfall. Ny strafferamme foreslås til bøter eller fengsel i inntil 2 år. Forslaget innebærer at også forsøk på ulovlig innførsel og utførsel av avfall blir straffbart, at forældelsesfristen i slike saker forlenges fra 2 til 5 år, samt at politiet får adgang til å bruke tvangsmidler mot siktede i slike saker.

Forslaget fremmes fordi ulovlig innførsel og utførsel av avfall medfører et miljøproblem i mange land. Norske myndigheter har i dag ikke tilstrekkelige sanksjonsmidler til å forhindre denne typen miljøkriminalitet.

Forslaget innebærer et nytt tredje ledd i forurensningsloven § 79 om straffansvar for ulovlig håndtering av avfall, og en flytting av dagens tredje ledd til nytt fjerde ledd. I tillegg gjøres en presisering i andre ledd.

Når strafferammen heves som foreslått, vil påtalekompetansen etter straffeprosesslovens normalordning flyttes fra politimesteren til statsadvokaten, jf. straffeprosessloven §§ 66 og 67. Klima- og miljødepartementet ønsker å innta et tillegg i straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav d, slik at politiet fortsetter som kompetent påtalemyndighet for ulovlig grensekryssende avfallstransport.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Bakgrunn

Miljøforvaltningen har identifisert et behov for å heve strafferammen for ulovlig grensekryssende avfallstransport.

Det er kjent at det årlig sendes store mengder avfall og farlig avfall ulovlig fra Europa og andre vestlige land til land i Asia og Afrika. De vanligste typene avfall som sendes er elektrisk og elektronisk avfall (EE-avfall), kasserte kjøretøy og bildeler og kasserte batterier. Også fra Norge skjer slik ulovlig transport. En enkelt transport vil vanligvis ha begrenset skadepotensiale i mottakerlandet, men det totale omfanget fører noen steder til betydelig forurensning av grunn og vassdrag, og til fare for menneskers helse. Mange av mottakerlandene mangler behandlingsanlegg, og omsmelting av metaller og annen form for behandling av avfallet skjer dermed uten verneutstyr og tilrettelagte fasiliteter. Det er derfor viktig å bekjempe den samlede belastningen. Det kan gjøres ved å i større grad hindre ulovlige enkelttransporter.

Avfall har utviklet seg til å bli en handelsvare for gjenvinningsindustrien. Useriøse aktører vil kunne motiveres økonomisk til å eksportere avfallet til behandling i land hvor det ikke er like strenge regler for håndtering av avfall med miljøgifter. Eksempelvis er EE-avfall en type avfall som

inneholder farlige stoffer som er kostbare å destruere, i tillegg til at avfallet inneholder verdifulle ressurser som edle metaller og jordartsmetaller. Den økonomiske motivasjonsfaktoren tilsier en høyere strafferamme for overtredelse av regelverket.

Dagens strafferamme for overtredelse av regelverket om grensekryssende transport av avfall er bøter, jf. avfallsforskriften § 19-7, jf. forurensningsloven § 79 andre ledd. Etter Klima- og miljødepartementets syn samsvarer ikke dagens strafferamme med straffverdigheten av den alvorlige miljøkriminaliteten enkelte av overtredelsene representerer. Dagens strafferamme harmonerer også dårlig med strafferammen for annen miljøkriminalitet som gjennomgående er betydelig høyere.

Forsøk på ulovlig grensekryssende avfallstransport er etter dagens regelverk ikke straffbart. Etter dagens straffebud kan lovbrudd først regnes som fullbyrdet i det avfallstransporten krysser Norges landegrenser. For at den ulovlige handlingen skal kunne forfølges strafferettslig er myndighetene avhengig av at transporten stanses i et annet land og returneres til Norge, alternativt at den ulovlige transporten dokumenteres i ettertid. Miljøforvaltningen har i de senere år sett en økning i antallet ulovlige avfallstransporter fra Norge. Det har vært en prioritert oppgave å hindre disse transportene. Årlig håndterer Miljødirektoratet i samarbeid med Toll- og avgiftsetaten et ikke ubetydelig antall saker hvor det har blitt forsøkt å sende avfall ulovlig ut av Norge. Det er vanskelig for myndighetene å drive effektivt tilsynsarbeid og sikre gode allmennpreventive virkninger når disse sakene ikke kan følges opp strafferettslig. Dagens straffebestemmelse er dermed lite effektiv, og Klima- og miljødepartementet ser det som nødvendig at straffebestemmelsen endres slik at også forsøk på ulovlig import og eksport av avfall kan straffes.

Klima- og miljødepartementet mener det er uheldig at myndighetene under etterforskningen har liten tilgang til straffeprosesslovens tvangsmidler, som for eksempel ransaking. ØKOKRIM fremhevet dette i et brev til Klima- og forurensningsdirektoratet (nå Miljødirektoratet) datert 8. februar 2011. ØKOKRIM gir her uttrykk for at dagens strafferamme for denne typen kriminalitet er for lav og fremhever spesielt de straffeprosessuelle konsekvensene av dagens strafferamme. ØKOKRIM påpeker at det i saker om mulig ulovlig grensekryssende transport av avfall ofte vil være behov for flere etterforskningsskritt de i dag ikke kan gjennomføre. I slike saker er det for en

effektiv straffeforfølgning viktig med informasjon om og bevis for hva som har vært motivet og hvem som har vært styrende i forsendelsesprosessen. Brev, avtaler, e-poster mv. kan tjene som viktige bevis om saksforløpet. Så lenge overtredelsen av regelverket ikke medfører frihetsstraff, stenger straffeprosessloven § 192 for ransaking. ØKOKRIM fremhever også som et moment for å heve strafferammen at de har erfaring med at forældelsesfristen på to år, som følger av dagens strafferamme, kan være for kort.

De siste årene har det vært en utvikling med økte strafferammer ved vedtakelse av nytt regelverk på miljøområdet. Eksempler på dette er naturmangfoldloven § 75 (bøter eller fengsel inntil 3 år), markaloven § 20 (bøter eller fengsel inntil 3 år) og skipssikkerhetsloven §§ 64, 65 og 66 (bøter eller fengsel inntil henholdsvis 1 og 2 år).

2.2 Høringsprosessen

På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet (da Miljøverndepartementet) sendte Miljødirektoratet (da Klima- og forurensningsdirektoratet) 26. juni 2012 forslaget om endringer i forurensningsloven på høring til følgende instanser:

Finansdepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Fylkesmannen i Aust-Agder
Fylkesmannen i Buskerud
Fylkesmannen i Finnmark
Fylkesmannen i Hedmark
Fylkesmannen i Hordaland
Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Fylkesmannen i Nordland
Fylkesmannen i Oppland
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Rogaland
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Fylkesmannen i Telemark
Fylkesmannen i Troms
Fylkesmannen i Vest-Agder
Fylkesmannen i Vestfold
Fylkesmannen i Østfold

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Kystverket
Sjøfartsdirektoratet
Statens strålevern
Toll- og avgiftsdirektoratet
ØKOKRIM

Avfall Norge
Bedriftsforbundet
Bellona
Bergen og Omland Havnevesen
Den Norske Advokatforening
Den Norske Dommerforening
Elretur
Elsirk
ERP
Eurovirement
Kristiansand Havn
KS Bedrift
Maskinentreprenørenes forbund
Natur og ungdom
Naturressursgruppa ved Det juridiske fakultet,
Universitetet i Oslo
Naturvernforbundet
Norsk forening for farlig avfall
Norsk Industri
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Havn
Renas
Stavangerregionen Havn
Trondheim Havn
Virke

Miljødirektoratet mottok svar fra følgende instanser:

Finansdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Utenriksdepartementet

Sjøfartsdirektoratet
Statens strålevern
Toll- og avgiftsdirektoratet

KS Bedrift
Norsk forening for farlig avfall
Norsk Industri
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Havn
BIR

3 Gjeldende rett

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1013/2006 om grensekryssende avfallstransport gjennomfører Baselkonvensjonen (Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal av 22. mars 1989) i EU. Konvensjonen regulerer transport og håndtering av farlig avfall. Norge er part til konvensjonen. Forordningen om grensekryssende avfallstransport er en del av EØS-avtalen og gjort til norsk forskrift gjennom avfallsforskriften § 13-1.

Det følger av forurensningsloven § 79 andre ledd at det i forskrift fastsatt med hjemmel i forurensningsloven §§ 30 til 33 kan bestemmes at overtredelse av forskriften straffes med bøter. Bestemmelsen er en straffetrussel og en fullmaktsbestemmelse som angir de ytre rammene for hva som skal være straffbart. Gjennom bestemmelsen er forvaltningen gitt fullmakt til å nærmere strafferegulere de aktuelle forholdene som reguleres i forskrift etter forurensningsloven §§ 30 til 33. Det følger av avfallsforskriften § 19-7 at overtredelser av bestemmelser i avfallsforskriften med hjemmel i forurensningsloven §§ 30 til 33 straffes med bøter. Kapittel 13 i avfallsforskriften er hjemlet i §§ 31 og 32 og rammes dermed av straffebestemmelsen i § 19-7.

Formålet med forordningen om grensekryssende avfallstransport er å sikre at ikke land i EU og EFTA sender sine avfallsproblemer til andre land med fare for miljøet, det være seg naboland innad i EØS-området eller andre land utenfor Europa. Forordningen gjelder for «overførsel af affald», jf. artikkel 1 nr. 2 (dansk versjon). Artikkel 2 nr. 34 definerer hva som regnes som en «overførsel», og det sentrale i begrepet er at en avfallstransport krysser en nasjonalgrense.

I straffeloven § 2 første ledd heter det at straffbare handlinger som omhandles i andre lover regnes som forbrytelser dersom de kan medføre fengsel i over tre måneder, hefte over seks måneder eller fradømmelse av offentlig tjeneste som hovedstraff, så lenge intet motsatt er bestemt. Videre heter det i straffeloven § 2 andre ledd at de straffbare handlinger som er omhandlet i andre lover som ikke regnes som forbrytelser etter definisjonen i første ledd, er forseelser. Brudd på regelverket om grensekryssende avfallstransport straffes i dag utelukkende med bøter. Det innebærer at de straffbare handlingene er å regne som forseelser.

Det følger av straffeloven § 49 at forsøk på forbrytelser er straffbart. Det følger videre av

bestemmelsen at forsøk på forseelser som hovedregel ikke er straffbart. Ettersom forsøk på overtredelse av regelverket om grensekryssende avfall ikke eksplisitt er gjort straffbart i forurensningsloven eller avfallsforskriften, er ikke forsøk straffbart.

Etter straffeloven § 67 er foreldelsesfristen 2 år når den høyeste lovbestemte straff er bøter eller fengsel inntil 1 år. Foreldelsesfristen for overtredelse av regelverket om grensekryssende avfallstransport er 2 år ettersom overtredelse kan straffes med bøter, jf. avfallsforskriften § 19-7.

Strafferammen har også betydning for adgangen til å bruke tvangsmidler etter straffeprosesslovens Fjerde del. Som følge av at strafferammen utelukkende er bøter vil flere av de sentrale relevante tvangsmidlene ikke kunne brukes i forbindelse med etterforskningen av ulovlig grensekryssende avfallstransport, for eksempel pågripelse (straffeprosessloven §§ 171 flg.), ransaking (straffeprosessloven §§ 192 flg.), skjult fjernsynsovervåking (straffeprosessloven §§ 202a flg.) og avlytting eller opptak av samtaler der politiet eller samtykkende samtalepart deltar (straffeprosessloven §§ 216l flg.).

Strafferammen for andre overtredelser av forurensningsloven er høyere enn for ulovlig grensekryssende transport av avfall. Forurensningsloven § 79 første ledd har en strafferamme på fengsel inntil 3 måneder for ulovlig håndtering av avfall. Dersom overtredelsen samtidig medfører fare for forurensning, kan forholdet straffes etter forurensningsloven § 78 som gjelder straffansvar for forurensning. Strafferammen for forurensning er 3 måneder, men inntil 2 år dersom overtredelsen har voldt fare for stor skade eller ulempe. Dersom overtredelsen har voldt fare for menneskers liv eller helbred er strafferammen 5 år. Forurensningsloven gjelder i tillegg kun forurensning og avfall som befinner seg i riket, jf. § 3. Straffehjemlene i § 78 og § 79 første ledd kommer derfor ikke til anvendelse på avfall som er ført ut av Norge, ettersom dette avfallet ikke representerer fare for forurensning i riket.

Samlet medfører dette at en ulovlig avfallshåndtering i Norge som fører til forurensning vil ha en strafferamme på 5 års fengsel, dersom den kan volde fare for menneskers liv eller helbred, jf. forurensningsloven § 78. En grensekryssende transport av avfall som fører til forurensning og fare for menneskers liv eller helbred utenfor Norge straffes derimot normalt kun med bøter, jf. avfallsforskriften § 19-7.

De mest alvorlige tilfellene av ulovlig grensekryssende transport av avfall kan også falle inn under straffeloven § 152b som oppstiller en strafferamme på 10 års fengsel for den som forsettlig eller grovt uaktsomt forurenser luft, vann eller grunn slik at livsmiljøet i et område blir betydelig skadet eller trues av slik skade. Tilsvarende straffes den som lagrer, etterlater eller tømmer avfall eller andre stoffer med nærliggende fare for slike følger. Dersom død eller betydelig skade på legeme eller helbred har blitt følgen, er strafframmen 15 års fengsel. Denne bestemmelsen er ikke begrenset til hendelser i Norge, jf. straffeloven § 12 nr. 3 og 4. Departementet anser imidlertid denne bestemmelsen til svært sjeldent å være aktuell i denne typen saker.

Strafferammen i straffeloven § 152b gjenspeiler farepotensialet i de mest alvorlige tilfellene av ulovlig avfallshåndtering og forurensning. Straffeloven § 152b rammer bare de enkelthandlinger som medfører de mest alvorlige følgene. Det er vanskelig å bevise at slike følger har inntruffet som følge av en ulovlig avfallstransport. Det er stor avstand mellom den alminnelige straffen for ulovlig grensekryssende transport av avfall (bøter) og strafferammen på 10 og 15 års fengsel for de alvorligste overtredelsene av forurensningsregelverket i straffeloven § 152b. De fleste tilfeller av ulovlig grensekryssende transport av avfall vil dessuten ikke rammes av bestemmelsen i og med at forurensningsfaren som følger av den ulovlige transporten ikke vil være alvorlig nok, eller følgene vanskelig lar seg bevise.

4 Fremmed rett

I Sverige er strafferammen bøter eller fengsel i inntil to år for brudd på regelverket om grensekryssende transport av avfall, jf. miljöbalken (den svenske miljøloven) 29. kap. § 4 a. Forsøk på brudd på regelverket har samme strafferamme, jf. samme bestemmelse og brottsbalken (den svenske straffeloven) 23. kap. § 1 andre ledd.

I Danmark straffes ulovlig grensekryssende transport av avfall normalt med bøter, men med fengsel inntil 2 år dersom overtredelsen har voldt skade på miljøet eller fare for skade på miljøet, og dersom transporten har hatt til hensikt å skaffe gjerningspersonen en økonomisk fordel, jf. Bekendtgørelse om overførsel av affald av 8. mai 2012 § 14.

Sverige, Danmark, Nederland og Tyskland har straffebelagt forsøk på ulovlig avfallstransport.

5 Høringsbrevets forslag

26. juni 2012 sendte Miljødirektoratet forslaget om endringer i forurensningsloven på høring.

Det ble foreslått å ta inn et nytt punktum i forurensningsloven § 79 andre ledd, slik at straffen for brudd på regelverket om grensekryssende avfall blir «bøter eller fengsel inntil 2 år eller begge deler».

Hevingen av strafferammen for brudd på regelverket om grensekryssende avfallstransport fører til at brudd regnes som forbrytelser. Dette får særlig tre viktige konsekvenser. For det første blir forsøk straffbart, jf. straffeloven § 49. For det andre vil en eventuell fengselsstraff bety at politiet kan sette i verk forskjellige tvangstiltak etter straffeprosesslovens fjerde del. Høringsbrevet omtalte særlig muligheten for ransaking. For det tredje utvides foreldelsesfristen fra 2 år til 5 år, jf. straffeloven § 67.

Det ble foreslått at både uaktsomme og forsettlig overtreddelser skulle gjøres straffbare.

Det ble foreslått å gjøre forsøk straffbart ved at overtredelse av regelverket anses som en forbrytelse etter straffeloven § 2.

Forslaget berørte ikke spørsmålet om gjerningsbeskrivelsen også skulle omfatte medvirkning.

6 Høringsinstansenes syn

Tilbakemeldingene fra høringsinstansene har gjennomgående vært positive.

Statens strålevern og Justis- og beredskapsdepartementet bemerker blant annet at forsøk også kan gjøres straffbart ved at dette angis uttrykkelig i straffebestemmelsen.

Toll- og avgiftsdirektoratet sier blant annet at det er særlig viktig for dem at forsøk blir sidestilt med fullbyrdet handling. Dette vil gjøre det enklere å kontrollere om det foreligger ulovlig grensekryssende transport av avfall, jf. tolloven § 1-5 (1) bokstav c, ettersom et straffbart forsøk nå vil foreligge allerede når en tolldeklarasjon er innsendt i Toll- og avgiftsetatens deklarasjonssystem.

Justis- og beredskapsdepartementet mener blant annet at det kan være grunn til å vurdere om medvirkning bør være straffbart, og at dette i tilfellet bør angis uttrykkelig i lovteksten.

Statens strålevern mener blant annet at i den grad straffebestemmelsene i forurensningsloven skal endres må det skje slik at eksport av radioaktivt avfall rammes.

7 Departementets vurderinger

7.1 Valg av begrepsbruk

Klima- og miljødepartementet har vurdert terminologien knyttet til regelverket om grensekryssende avfallstransport. Departementet ønsker å erstatte begrepet *transport* med *forsendelse* i nytt tredje ledd i forurensningsloven § 79.

Transport er i dag et innarbeidet begrep i avfallsforskriften kapittel 13, men departementet kan likevel ikke se at det skulle være noe problem å endre begrepsbruken til *forsendelse*. Det sentrale begrepet i forordning 1013/2006 er *shipment/overførsel* (jf. den engelske og danske versjonen av forordningen) som defineres som transport av avfall som krysser landegrenser, jf. artikkel 2 nr. 34 i forordning 1013/2006. Det sentrale innholdet i dette begrepet er det grensekryssende elementet, og ikke transporten i seg selv. Departementet mener begrepet *forsendelse* er bedre egnet til å få frem dette da begrepet *transport* i større grad knyttes til den fysiske transporten. Bruk av *forsendelse* innebærer også en mer presis språkbruk, som tydelig viser at regelverket retter seg mot den som organiserer innførselen eller utførselen av avfallet, snarere enn transportøren. Endringen vil også tydeliggjøre at regelverket skal ramme avfall som blir sendt ulovlig over landegrenser, uavhengig av måten dette skjer på.

Videre ønsker departementet å bruke begrepene *innførsel* og *utførsel* istedenfor *eksport* og *import*. Dette gir god sammenheng i regelverket, siden både straffeloven § 162 (om narkotika) og tolloven § 16-2 bruker disse begrepene. Begrepene *innførsel* og *utførsel* er også godt egnet til å få frem at det er overskridelsen av nasjonalgrensen som er det sentrale skillet mellom forsøk og fullbyrdet forbrytelse, og ikke om avfallet er ført ut av EØS-området.

Dersom lovendringsforslaget vedtas vil det gjøres endringer i avfallsforskriften for å sikre samsvar mellom begrepsbruken i lov og forskrift. *Forsendelse* vil komme til å erstatte ordet *transport* i overskriften til avfallsforskriften kapittel 13, slik at denne blir lydende *Grensekryssende forsendelse av avfall*.

Videre i denne proposisjonen vil de nye begrepene brukes.

7.2 Vurderinger – forurensningsloven

Klima- og miljødepartementet mener at ulovlig grensekryssende forsendelse av avfall kan være alvorlig miljøkriminalitet som bør straffes stren-

gere enn med bøter. Klima- og miljødepartementet ser det som særlig viktig at forsøk blir straffbart. De øvrige strafferettslige og straffeprosessuelle konsekvensene av en heving av strafferammen, som utvidet foreldelsesfrist til 5 år og tilgang til tvangsmidlene i straffeprosessloven, er også ønskelige konsekvenser. Forvaltningsrettslige virkemidler sikrer ikke alene god håndhevelse og etterlevelse av regelverket om grensekryssende avfall. Klima- og miljødepartementet ønsker et straffebud der strafferammen står i et rimelig forhold til straffverdigheten av ulovlig grensekryssende avfallsforsendelse. Med endringen ønsker departementet å styrke straffebudets allmennpreventive virkning og samtidig legge til rette for at påtalemyndigheten kan etterforske og følge opp denne typen kriminalitet på en god måte.

Forurensningsloven § 79 andre ledd harmoniserer etter Klima- og miljødepartementet syn dårlig med formålet bak regelverket for grensekryssende forsendelse av avfall, som blant annet er å ivareta miljøet i destinasjonslandet. Det vises i den forbindelse til forurensningsloven § 2 nr. 6 hvor det fremgår at gjennomføringen av loven skal skje etter blant annet følgende retningslinje: «forurensning og avfallsproblemer som skyldes virksomhet på norsk område motvirkes i samme utstrekning hva enten skadene eller ulempene inntreffer i eller utenfor Norge». Fare for alvorlig forurensning i Norge og andre land bør etter departementets syn straffes forholdsmessig. Den lave strafferammen for overtredelser av regelverket om grensekryssende avfallsforsendelser tilsier at det på dette området ikke foreligger god nok forholdsmessighet. Klima- og miljødepartementet mener at denne uforholdsmessigheten tilsier at strafferammen bør heves.

Dagens situasjon hvor forsøk ikke er straffbart, innebærer også at myndighetene ikke har effektive sanksjonsmuligheter mot de ulovlige forsendelsene som regnes som ufullbyrdet fordi de stoppes før de har krysset grensen. Ved å heve strafferammen gjøres ulovlige avfallsforsendelser om til forbrytelser, og omfattes derfor av straffeloven § 49. Forsøk blir ved strafferammehevingen straffbart. I høringsrunden har det kommet innspill fra flere om at forsøk også kan gjøres straffbart ved at dette angis uttrykkelig i straffebestemmelsen. Som redegjort for over, mener Klima- og miljødepartementet at strafferammen uansett er for lav og ønsker å gjøre forsøk straffbart etter straffelovens generelle forsøksregel i § 49 ved å øke strafferammen til bøter eller fengsel inntil 2 år. I forurensningslovens nye § 79 tredje ledd ønsker departementet i tillegg å ta inn

en straffeutmålingsregel om at «forsøk straffes på samme måte som fullbyrdet overtredelse».

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår å ta inn et medvirkningstillegg i straffebudet for å sikre en klar og tydelig strafferegel. Klima- og miljødepartementet ønsker på bakgrunn av høringsinnspillet å ta inn et medvirkningstillegg.

I høringsbrevet ble det foreslått at det nye straffebudet i forurensningsloven § 79 tredje ledd skulle ramme både forsettlig og uaktsomme ulovlige forsendelser av avfall. Justis- og beredskapsdepartementet etterspør i sin høringsuttalelse en utdypende begrunnelse for å ramme uaktsom avfallstransport. Klima- og miljødepartementet mener at det av hensyn til straffebudets effektivitet og allmennpreventive virkning vil være praktisk å la straffebudet omfatte både uaktsom og forsettlig overtredelse av regelverket. Følgende eksempel illustrerer behovet for å sette skyldkravet til uaktsomhet. En eksportør har kjøpt eller samlet inn brukte datamaskiner i Norge i den tro at de var velfungerende og kunne føres til utlandet som produkter. Dersom det viser seg at halvparten av datamaskinene er ødelagte og må regnes som avfall, vil eksportøren kunne påberope seg at han trodde de fungerte, og at han har vært i faktisk villfarelse om tilstanden. Han har følgelig ikke handlet forsettlig, men det kan anses som uaktsomt hvis det viser seg at eksportøren ikke har gjort noe for å undersøke datamaskinenes tilstand før utførelsen. Det vil være enklere for retten å ta stilling til om eksportøren har gjort nok for å undersøke tilstanden til det han ønsker å føre ut, enn å skulle vurdere om han visste eller ikke visste at noe av det som ble ført ut var å regne som avfall.

Departementet er enig med *Statens strålevern* i at endringen i forurensningsloven § 79 også bør gjelde ved innførsel eller utførsel av radioaktivt avfall i strid med reglene i avfallsforskriften kapittel 16, og mener at nytt tredje ledd i § 79 slik det er utformet også vil omfatte denne typen forsendelser.

I forbindelse med endringen av forurensningsloven § 79 ønsker departementet også å presisere at skyldkravet i § 79 andre ledd er forsett eller uaktsomhet.

7.3 Vurderinger – straffeprosessloven

Straffeprosessloven Kap. 7 oppstiller en normalordning for hvem som har påtalekompetanse. Brudd på regelverket om grensekryssende avfallsforsendelser har vært å regne som forseelser, og dermed har politiet hatt påtalekompetanse,

jf. straffeprosessloven § 67 andre ledd, bokstav a. Som følge av den foreslåtte hevingen av maksstraffen vil ulovlige grensekryssende avfallsforsendelser regnes som forbrytelser, jf. straffeloven § 2. Da vil statsadvokaten etter lovens normalordning overta påtalekompetansen for ulovlige grensekryssende avfallsforsendelser, jf. straffeprosessloven § 66.

Klima- og miljødepartementet foreslår, i samråd med *Justis- og beredskapsdepartementet* og *Riksadvokaten*, å gi politiet påtalekompetanse for ulovlige grensekryssende avfallsforsendelser gjennom straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav d. Departementet mener at politiet i nær fremtid, særlig etter pågående politireform, vil få styrket kompetanse innen miljøkriminalitet.

forsøk på ulovlig grensekryssende avfallsforsendelse. Som følge av endringen vil Miljødirektoratet og andre myndigheter kunne føre en mer effektiv kontroll. I første omgang vil det kunne føre til noe økt ressursbruk. Det er ikke foreslått økte budsjetter som følge av forslaget. Miljødirektoratet og andre relevante myndigheter vil få større handlingsrom til å prioritere ressurser til tilsyn, etterforskning og oppfølging av denne typen miljøkriminalitet. Dette skal gjøres innenfor gjeldende budsjетtrammer.

Skjerpingen av strafferammen vil medføre flere straffeprosessuelle virkemidler og lenger foreldelsesfrist. Etterforskende myndigheter vil ha bedre tid og flere hjelpemidler til å etterforske ulovlige grensekryssende avfallsforsendelser.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser og andre konsekvenser

Klima- og miljødepartementets vurdering er at forslaget ikke vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser av betydning.

Miljødirektoratet fører i dag begrenset tilsyn med havner og lignende med hensikt å avdekke

Klima- og miljødepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i forurensningsloven og straffeprosessloven.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i forurensningsloven og straffeprosessloven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i forurensningsloven og straffeprosessloven

I

I lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall gjøres følgende endringer:

§ 79 andre ledd skal lyde:

I forskrift etter §§ 30 til 33 kan det bestemmes at *forsettlig eller uaktsom* overtredelse av forskriften straffes med bøter.

§ 79 nytt tredje ledd skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 2 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt innfører eller utfører avfall i strid med bestemmelser om grensekryssende forsendelse av avfall i forskrift etter §§ 31 til 32, eller medvirker til dette. Forsøk straffes på samme måte som fullbyrdet overtredelse.

§ 79 nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

II

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 67 andre ledd bokstav d lyde: d) forbrytelse mot militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, lov om toll og vareførsel § 16-7, merverdiavgiftsloven § 21-4, ligningsloven § 12-1, utlendingsloven § 108 tredje ledd, jf. sjette ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første *punktum*, *bokføringsloven* § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum *og forurensningsloven § 79 tredje ledd*.

III

Endringene trer i kraft 1. januar 2015.
